

HRVATSKI VOJNIK

Broj 172. Godina V. 25. siječnja 2008. www.hrvatski-vojn timer.hr BESPLATNI PRIMJERAK

€ 2,10 • CAD 3,00 • AUD 3,30 • USA 2,00 • CHF 3,50 • SLO € 1,80; SIT 430,00 • SEK 17,00 • NOK 17,00 • DKK 15,50 • GBP 1,30

15. godišnjica vojno-redarstvene operacije Maslenica

MASLENICA - operacija koja svjedoči o hrvatskom zajedništvu i solidarnosti

A man with long blonde hair, wearing a dark leather jacket over a light-colored sweater and olive green pants, is leaning against a grey wall. He is looking directly at the camera with a serious expression.

Avirex[®]
Civilian & Military Tailors

MilerS
Trg Petra Svačića 1, Zagreb
tel: 01 / 457 3349

koncept: antonijava avirex - MANUAL ART DEPARTMENT

TJEDNIK MINISTARSTVA OBRANE

**HRVATSKI
VOJNIK**

Nakladnik:

MINISTARSTVO OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE

Glavni urednik: Željko Stipanović

(zeljko.stipanovic@morh.hr)

Zamjenica glavnog urednika: Vesna Pintarić

(vpintar@morh.hr)

Zamjenik glavnog urednika za Internet:

Toma Vlašić (toma.vlastic@morh.hr)

Izvršni urednik: Mario Galić

(mario.galic@morh.hr)

Urednici i novinari: Marija Alvir,

(marija.alvir@morh.hr), Leida Parlov,

Domagoj Vlahović

Urednik fotografije: Tomislav Brandt

Fotografi: Davor Kirin, Dubravko Kovač

Grafička redakcija: Zvonimir Frank (urednik)

(zvonimir.frank@zg.htnet.hr), Ante Perković,

Predrag Belušić, Damir Bebek

Webmaster: Drago Kelemen (dragok@morh.hr)

Prijevod: Jasmina Pešek

Tajnica redakcije: Mila Badrić-Gelo

tel: 3784-937

Lektori: Gordana Jelavić, Boženka Bagarić

Marketing i financije: Igor Vitanović

tel: 3786-348;

fax: 3784-322

Pretplata:

Inozemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb

(za: Služba za odnose s javnošću i informira-

nje), devizni račun u Zagrebačkoj banci

30101-620-2500-3281060.

Tuzemstvo: u korist: TISAK trgovačko d.d.,

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb, (za:

Služba za odnose s javnošću i informiranje),

žiroračun 2360000-1101321302 poziv na broj

165, cijena 280,00 kn godišnje, Molimo pret-

platnike da nakon uplate kopiju uplatnice

pošalju na adresu TISAK trgovačko d.d.

Slavonska avenija 2, 10 000 Zagreb.

Tisak:

Tiskara Zelina d.d.,

K. Krizmanić 1, 10380 Sv. I. Zelina

Naslov uredništva:

MORH

Služba za odnose s javnošću i informiranje, p.p.

252, 10002 Zagreb, Republika Hrvatska

<http://www.hrvatski-vojniki.hr>E-mail: hrvojniki@morh.hr

Naklada: 5800 primjeraka

U članstvu Europskog udruženja vojnih novinara
(EMPA)Rukopise, fotografije i ostali materijal ne vraćamo.
Copyright HRVATSKI VOJNIK, 2008.Novinarski prilogi objavljeni u Hrvatskom vojniku nisu
službeni stav Ministarstva obrane RH

IZ SADRŽAJA

15. godišnjica vojno-redarstvene operacije Maslenica

“Operacijom Maslenica vraćena je nada i dostojanstvo hrvatskom narodu a ona je ujedno i potvrdila potreban stupanj spremnosti i organiziranosti OS RH za nove akcije oslobađanja cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske”, istaknuo je general pukovnik Mladen Kruljac...

Strana 4

Pripadnici OSRH-a na Časničkom balu u Beču

Svima nama, hrvatskim časnicima, zaigralo je srce kad smo čuli prve taktove Jelačićeva marša. U zajedničkom mimohodu bili su austrijski i hrvatski kadeti i kadetkinje. Mimohod je protekao besprijekorno. Upravo onako kako smo priželjkivali i nadali se, ali se nismo usudili glasno izreći

Strana 12

Eksplozivne naprave prijete

Fenomen globalnog terorizma i regionalne nestabilnosti najveći su sigurnosni izazov početka 21. stoljeća. To nameće potrebu stalne prilagodbe snaga, koncepata i sposobnosti za suočavanje s prijetnjama

Strana 20

NATO ACCS - zrakoplovno operativno središte za novo doba

Jedna od temeljnih svrha programa NATO ACCS je stvaranje potpuno unificiranog i interoperabilnog zrakoplovnog C2 okružja, čiji bi svi planirani razmješteni elementi trebali biti spremni tijekom 2008., a prva inicijalna operativna faza trebala zaživjeti do kraja 2009. godine

Strana 21

Naslovniciu snimio Tomislav BRANDT

15. godišnjica vojno-redarstvene operacije Maslenica

Maslenica - operacija koja svjedoči o hrvatskom zajedništvu i solidarnosti

“Operacijom Maslenica vraćena je nada i dostojanstvo hrvatskom narodu a ona je ujedno i potvrdila potreban stupanj spremnosti i organiziranosti OSRH za nove akcije oslobađanja cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske“, istaknuo je izaslanik Predsjednika RH general pukovnik Mladen Kruljac, a državni tajnik Mate Raboteg rekao je kako ona svjedoči o velikom hrvatskom zajedništvu i solidarnosti, solidarnosti branitelja iz Dalmacije, Slavonije i gotovo svih krajeva Hrvatske s građanima Zadra i Ravnih kotara

—Vesna PINTARIĆ, snimio Tomislav BRANDT—

Petnaesta godišnjica vojno-redarstvene operacije Maslenica svečano je ove godine obilježena višednevnim događanjima u Zadarskoj županiji. Središnja svečanost počela je 22. siječnja, kad je prije petnaest godina operacija započela, polaganjem vijenaca i paljenjem svijeća podno središnjeg križa na zadarskom gradskom groblju. Vijence su položili i svijeću zapalili izaslanik Predsjednika RH i vrhovnog zapovjednika OSRH general pukovnik Mladen Kruljac, izaslanstvo MORH-a na čelu s državnim tajnikom Matom Rabotegom te izaslanstva grada, županije i udruga. Potom je u središtu grada otkriveno

spomen-obilježje trinaestorici pripadnika 3. imotske bojne iz sastava 4. gardijske brigade koji su poginuli tijekom operacije. Spomenik su zajedno otkrili zadarski i imotski gradonačelnik Živ-

ko Kolega i Anto Đuzele, a blagoslovio ga je vojni kapelan Ivo Topalović. Spomenik je postavljen na mjestu simbolična značenja, na raskrižju ulica Ante Starčevića, začetnika hrvatske držav-

Izaslanik Predsjednika RH i vrhovnog zapovjednika OSRH general pukovnik Mladen Kruljac

Maslenica je bila prva združena napadna operacija pripadnika HV-a i MUP-a i prvi put je izveden helikopterski desant, kojim su postrojbe iz Slavonije preko noći prebačene na područje Kašića u zadarskom zaleđu. Rezultat operacije bio je povezivanje sjeverne i južne Dalmacije s ostatkom Hrvatske, a moral pripadnika Hrvatske vojske i MUP-a dobio je novi zamah. Nakon jedanaest mjeseci, koliko su postrojbe provele na Masleničkom ratištu, skupili smo određena iskustva, koja smo primijenili u završnim operacijama Hrvatske vojske i policije u Bljesku i Oluji.

■ Na svečanoj akademiji bili su visoki vojni i civilni dužnosnici, a u ime MORH-a skupu se obratio državni tajnik Mate Raboteg istaknuvši kako je operacija Maslenica označila svojevrsnu prekretnicu u dotadašnjem ratovanju

nosti, i dr. Franje Tuđmana, nastavljača i oživotvoritelja ideje samostalne hrvatske države, a u znak trajne zahvale i poštovanja poginulim imotskim vitezovima.

U prigodi godišnjice visoka državana i vojna izaslanstva položila su vijence dan prije i na spomen-obilježja poginulim pripadnicima 3. gbr u

Kašiću te pripadnicima 4. gbr u Islamu Latinskom. Svečanost je nastavljena svečanom akademijom u Hrvatskoj kazališnoj kući. Prigodnim su govorima podsjetili na te sudbonosne dane Zadranu zadarski gradonačelnik Živko Kolega, župan Ivo Grbić, državni tajnik MORH-a Mate Raboteg i izaslanik Predsjednika RH general pukovnik Mladen Kruljac. Gradonačelnik Kolega podsjetio je na teške ratne dane bez struje, vode, pod stalnim uzbunama i raz-

■ U središtu Zadra otkriveno je spomen-obilježje poginulim pripadnicima 3. imotske bojne 4. gbr

ranjima, grad preplavljen prognanicima, unatoč čemu Zadranu nisu klonuli duhom. Oslobođanjem okupiranog zadarskog zaleđa i povratkom na stara ognjišta ponovno je upaljena vatra, koja, kako je rekao, nikada više neće biti ugašena. Pozdrave je u ime ministra Božidara Kalmete nazočnima uputio zadarski župan Grbić, istaknuvši kako je ta operacija žiteljima Zadra i okolice dala novu snagu i nadu u skoro oslobođanje cijele Hrvatske te kako žrtva svih branitelja koji su svoje živote dali za slobodu na ovom području nikad ne smije biti zaboravljena.

U ime MORH-a i ministra Branka Vukelića skupu se obratio državni tajnik Mate Raboteg. On je istaknuo kako je operacija Maslenica označila svojevrsnu prekretnicu u dotadašnjem ratovanju pokazavši spremnost i odlučnost hrvatskog čovjeka za ostvarenje potpuno slobodne i samostalne hrvatske države. Podsjećajući na vojno-politički kontekst uoči operacije, Raboteg je rekao kako je upravo na području Novskog ždrila neprijatelj želio ostvariti svoj naum komadanja Hrvatske. Prekidanjem prometne i gospodarske povezanosti sjevera i juga Hrvatske, život na jugu bio je doveden u nemoguću situaciju. Srbi na okupiranom području, u tzv. UNPA zonama, nisu bili spremni za postizanje mirnog rješenja, a neodrživosti si-

tucije išla je u prilog i inertnost snaga Unprofora. Zato je hrvatsko državno vodstvo donijelo odluku o pokretanju operacije ograničenog dometa i cilja kako bi se sjeverna i južna Hrvatska ponovno cestovno povezale. Podsjetio je kako je operacija pripremljena u potpunoj tajnosti, kako su neposredno prije napada čak isključene sve telefonske veze na zadarskom području. Neprijatelj je bio toliko zatečen da su hrvatske snage već nakon 72 sata ostvarile glavne ciljeve operacije: oslobodili zadarsko zaleđe i grad te odbacili srpske snage iz područja Rovanijske, Novskog ždrila, Maslenice i od magistrale Posedarje-Zadar, presjekli putne pravce Gračac-Obrovac i Benkovac-Knin i oslobodili komunikaciju Zadar-Maslenica-Karlobag te oslobodili zrač-

nu luku Zemunik i zauzeli ključne objekte na Velebitu. Državni tajnik Raboteg podsjetio je kako su tada prvi put u borbenim djelovanjima angažirane sve grane Oružanih snaga. Sudjelovale su postrojbe tadašnjeg ZP-a i to 4. gbr, TG 112, u kojoj su bili i pripadnici db Obrovac, BG 113, 126 brigada, 7. domobranska pukovnija, domobranske bojne Benkovac i Biograd, 40. inženjerijska bojna, 307.LoB, 72. bVP, 264 IDS, 254 satnija veze, dijelovi topničkih i PZO postrojbi, dijelovi 9., 3., 2., i 1., gardijske brigade, dijelovi postrojbi GSOS-a, Središnjica ED Split, pomorske snage HRM-a (MOMP Ugljan, Odred kopneno-pomorskih diverzana-

ta, 53. bojna mornaričko-desantnog pješništva, brodovi) te eskadrila helikoptera HRZ-a i specijalne snage MUP-a koje su se nalazile na Velebitu. Za četiri dana intenzivnih borbi oslobođena su brojna sela zadarskog zaleđa i strateški važni položaji na Velebitu. Iako su već nakon 72 sata postignuti glavni ciljevi operacije, zbog pritiska međunarodne zajednice zaustavljeno je napredovanje naših snaga što je neprijatelj iskoristio za ubrzano dovlačenje pojačanja iz Srbije i BiH kako bi izvršio protuudar. No, odbijen je jer su naknadno uvedene u borbu snage 3. gardijske brigade, a dostignuta crta bojišnice je stabilizirana. Oslobođena

su 92 četvorna kilometra hrvatskog teritorija, neprijatelj je odbačen od grada, a sjever i jug Hrvatske ponovno su povezani. Operacija Maslenica je dokazala spremnost, odlučnost i potreban stupanj organiziranosti hrvatskih oružanih snaga za oslobađanje privremeno okupiranih područja i svakako je preokrenula dotadašnji tijek Domovinskog rata, dokazavši sposobnost operativnog iznenađenja u pripremi i izvođenju borbenih djelovanja. Na Novskom ždrilu potkraj srpnja iste godine pušten je u promet pontonski most, čime je i kopneno ponovno povezana cijela Hrvatska. Rezultati operacije omogućili su hrvatskom državnom vodstvu preuzimanje diplomatske inicijative u daljnjoj borbi za ostvarenje hrvatskih strateških interesa. Državni tajnik podsjetio je i na oslobodilačku akciju na brani Peruča, kojom je otklonjena prijetnja srpske vojske da u znak odmazde zbog velikih gubitaka sruši branu na Peručkom jezeru i izazove katastrofu nesagledivih razmjera. Prisjetio se junaštva poginulih branitelja i istaknuo kako operacija Maslenica svjedoči o veli-

Stručni skup “VRO Maslenica“

U prigodi obilježavanja 15. godišnjice vojno-redarstvene operacije Maslenica, a u organizaciji Hrvatskog memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata, na Zadarskom sveučilištu održan je stručni skup o toj, po mnogočemu posebnoj vojno-redarstvenoj operaciji. Kako je namjera Centra organiziranjem javnih predavanja, okruglih stolova te stručnih i znanstvenih rasprava približiti objektivnoj spoznaji pojedine važne događaje iz Domovinskog rata, istaknuo je njegov ravnatelj dr. sc. Ante Nazor, tako su se i na ovom skupu našli zapovjednici i izravni sudionici operacije da svojim izlaganjima pridonese što cjelovitijem prikazu priprema, tijeka i rezultata operacije.

O snagama Zbornog područja Split i njihovoj mobilizaciji tijekom operacije govorio je general bojnik Luka Džanko, upozoravajući na probleme vezane uz njezin početak. Pukovnik Svemir Vrsaljko podsjetio je na djelovanje specijalnih snaga MUP-a RH u operaciji. Njegov je stožer bio ustrojen na samoj crti bojišnice i oni su s položaja na Velebitu, unatoč ekstremnim uvjetima, ovladali dominantnim kotama i komunikacijama obavivši potpuno svoju zadaću. O sudjelovanju postrojbi HRM-a govorio je admiral Vid Stipetić. Mornaričke snage koje su sudjelovale u operaciji imale su snažan pozitivan psihološki učinak. O angažiranju Vojne policije govorio je brigadir Marijan Biškić. Vojna policija sudjelovala je i u aktivnoj obrani i u zadaćama osiguranja, a s crta obrane na zadarskom području povučena je tek u siječnju 1994. Maslenica je pokazala učinkovitost sustava zapovijedanja VP-om na crti bojišnice, naglasio je. Pukovnik Boris Jacović osvrnuo se na djelovanje 2. gardijske brigade i upozorio na nedovoljno inženjerijsko utvrđivanje položaja tijekom prekida ofenzivnih djelovanja. Na sudjelovanje 9. gardijske brigade podsjetio je brigadni general Frane Tomićić. U siječnju 1993. brigada se tek ustrojavala i premda nepopunjena, držala je crtu bojišnice. Bio je to za nju prvi veliki borbeni ispit, a sredinom ožujka Sektor predaje snagama 1. gbr. O ulozi

kom hrvatskom zajedništvu i solidarnosti, solidarnosti branitelja iz Dalmacije, Slavonije i gotovo svih krajeva Hrvatske s građanima Zadra i Ravnih kotara. Pozdrave u ime Predsjednika RH uputio je njegov izaslanik general pukovnik Kruljac, još jednom apostrofirajući kako je Maslenica bila prva napadna operacija u kojoj su

sudjelovale i kopnene i zračne i mornaričke snage OSRH-a te specijalne postrojbe MUP-a. Polučeni uspješno hrvatskom je narodu vraćena na-

da i dostojanstvo, a neprijatelju jasno dano do znanja što ga čeka. "Operacija Maslenica potvrdila je potreban stupanj spremnosti i organiziranosti

HRM-a "Sv. Juraj", a u zadarskom objektu Arsenal otvorena je i prigodna izložba fotografija VRO "Maslenica" u organizaciji Vojnog muzeja. ■

Misa za poginule branitelje

Misu za poginule hrvatske branitelje uz zahvalu za dar slobode koju danas baštini-mo u zadarskoj katedrali sv. Stošije služio je generalni vikar Vojnog ordinarijata, mons. Josip Šantić. Podsjetivši u propovijedi kako nema veće ljubavi od davanja života za drugoga, mons. Šantić je istaknuo kako su naši branitelji svoj život darovali za najveće vrednote. Neki bi, kazao je, željeli zgaziti takve vrednote i uništiti i obezvrijediti ljubav koju su naši branitelji imali. Stoga su Hrvatskoj i danas potrebni junaci evanđelja koji će žrtvovati sebe za dobro domovine, i upravo njih treba ohrabrivati jer oni su svjetlo ove zemlje. "Naša povezanost u pozitivnom nastojanju učinit će našu domovinu još jačom i snažnijom. Moramo shvatiti da nam je potrebna povezanost i moramo podržavati jedni druge kako bismo obogatili još više našu zemlju. Zasluge naših branitelja treba vrednovati i živjeti", istaknuo je mons. Šantić.

hrvatskih Oružanih snaga za nove akcije oslobađanja cjelokupnog teritorija Republike Hrvatske", istaknuo je general Kruljac, dodavši kako žrtvu hrvatskih branitelja nikada neće-mo i ne smijemo zaboraviti. Prigodni program glazbeno su upotrijebili Orkestar Hrvatske vojske i Klapa

1., 4., 5., i 7. gardijske brigade govorio je brigadir Mladen Fuzul. Prva gardijska brigada u operaciju se uključuje s jednom kombiniranom bojnom, a od ožujka preuzela je I. sektor i držala do lipnja 1994. iznimno teške položaje na Velebitu, kada ih zamjenjuju snage 84. gardijske bojne. Četvrta gardijska brigada bila je kompletna angažirana u operaciji na glavnom smjeru napada i činila udarnu snagu zbornog područja, te je već drugog dana operacije bila na zacrtanim pozicijama. Snage 5. gardijske brigade prevezene su zrakom u područje borbenih djelovanja i angažirane od veljače do srpnja 1993. Sedma brigada zamjenjuje na položajima 113. brigadu, a nakon potpunog ustrojavanja ostaje na prostoru Dalmacije do konačnog oslobađanja RH. Upravo su snage gardijskih brigada pokazale spremnost i sposobnost izvođenja borbenih djelovanja u različitim vremenskim i zemljišnim uvjetima, a njihova manevarska sposobnost osigurala je postizanje iznenađenja kod neprijatelja, čime je neutralizirana njegova brojčana nadmoć. Na kraju je o ulozi 3. gardijske brigade govorio general pukovnik Mladen Kruljac. Ona se nalazila na slavonskom bojištu, ali je zbog potrebe izmjenjena snaga na zadarskom bojištu ustrojena Taktička skupina 3. gbr, koja se 28. siječnja 1993. helikopterom prebacila do zadarskog zaleđa. Bio je to prvi izveden helikopterski desant postrojbi HV-a, za pripadnike postrojbe i potpuno drukčiji teren i vremenski uvjeti, a crta bojišnice duga 17 kilometara. Neprijateljski napadi bili su iznimno žestoki, tako da je

1. veljače neprijatelj uspio probiti obranu dovevši pripadnike 3. gardijske u poluokruženje. No u protunapadu TS 3. gbr vraća položaje i premda trpi velike gubitke, ostaje na crti obrane unatoč stalnim neprijateljskim djelovanjima. Od srpnja do sredine listopada angažirana je na tom području cjelokupna brigada.

General Kruljac podsjetio je i na razloge pokretanja operacije Maslenica: neučinkovitost snaga UN-a i nemogućnost odvijanja prometa Masleničkim mostom, odnosno odsječenošću južne od sjeverne Hrvatske. Bilo je najvažnije osloboditi područje Novskog ždrila i zračne luke Zemunik te omogućiti promet pravcem Karlobag-Maslenica-Zadar, osiguravajući tako spajanje hrvatskog sjevera i juga. Bilo je nužno blokirati snage protivnika u Obrovcu i Benkovcu te stvoriti uvjete za oslobađanje šireg zadarskog područja. Operacija je planirana i provedena pod kodnim nazivom "Gusar", a započela je 22. siječnja ujutro u 7.05. Primijenjeno je načelo iznenađenja, koje se očitovalo u tajnosti priprema. Gardijske postrojbe čija se uloga pokazala ključna dovođene su s veće udaljenosti i uvedene u borbu iz pokreta. Operacija je bila intergranska, tj. u njoj su sudjelovale sve tri grane Hrvatske vojske. U operaciji je oslobođeno cijelo područje "ružičaste zone" u zadarskom zaleđu i osiguran prostor Novskog ždrila strateški bitan za spajanje hrvatskog sjevera i juga. Prvih dana operacije poginulo je 18 hrvatskih branitelja, a do 31. ožujka poginulo je 127 branitelja dok je 158 bilo ranjeno.

Blagoslov prostora MORH-a

U Ministarstvu obrane, 17. siječnja, vojni ordinarij mons. Juraj Jezerinac, u pratnji generalnog vikara mons. Josipa Šantića, blagoslovio je uredske prostorije MORH-a i Glavnog stožera Oružanih snaga RH.

Na svečanosti blagoslova bili su ministar obrane Branko Vukelić, državni tajnik Mate Raboteg, ravnatelj Vojne sigurnosno-obavještajne agencije general bojnik Gordan Čačić, te njihovi suradnici i ostali djelatnici MORH-a.

OJI

snimio T. BRANDT

Istekao mandat načelniku Glavnog stožera OSRH

Foto: Ured Predsjednika RH

Istekom petogodišnjeg mandata, predsjednik Republike i vrhovni zapovjednik Oružanih snaga RH Stjepan Mesić svojom je odlukom 16. siječnja formalno razriješio generala zbora Josipa Lucića s dužnosti načelnika Glavnog stožera Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Predsjednik Republike imenovat će novog načelnika Glavnog stožera OSRH-a kad dobije prijedlog Vlade RH te mišljenje mjerodavnog odbora Hrvatskog sabora o kandidaturi za novog načelnika.

U odsutnosti načelnika, u skladu s redovnim postupkom, tu dužnost od 17. siječnja 2008. godine obavljat će zamjenik načelnika Glavnog stožera OSRH-a general pukovnik Slavko Barić.

OJI

Izložba u Galeriji MORH-a o bitki na rijeci Soči

U Galeriji Ministarstva obrane "Zvonimir", Bauerova 33, otvorena je izložba Gradskog muzeja iz Kobarida (Slovenija) pod nazivom Veliki rat u Krnskom gorju, koja fotografijama i tekstom opisuje bitku iz I. svjetskog rata na rijeci Soči.

Izložbu organiziraju Veleposlanstvo Republike Slovenije i Vijeće slovenske nacionalne manjine Grada Zagreba kao jedan od kulturnih događaja u prigodi obilježavanja predsjedavanja Slovenije Europskom unijom, koje traje od 1. siječnja do 30. lipnja 2008. Autor izložbe je Željko Cimprić, a postavio ju je Miloš Volarić. Na panoima ukupne dužine 28 metara fotografijama i tekstualno prikazani su povijesni događaji iz I. svjetskog

rata na sjevernom, gorskom dijelu nekadašnje bojišnice na rijeci Soči, uz fotografije planine Krn te područja Posočja i Krasa, gdje se susreću slavenski, romanski i germanski svijet. Uz priču o ratnom razaranju, patnjama i žrtvama vojnika te ujedno zadivljujuću ljepotu prirode, nameću se brojna pitanja i rađaju se razmišljanja o ratu i miru te ljudskim sudbinama.

Na izložbi sudjeluje i Vojni muzej MORH-a s nekoliko izložaka naoružanja i vojne opreme sa sočanske bojišnice. Izložba se može razgledati do 30. siječnja, radnim danom od 11 do 18 sati i subotom od 10 do 12 sati. Ulaz slobodan.

OJI

Uvođenje unutarnjih kontrola u MORH-u (2)

Za svaki proces utvrdit će se ciljevi i rizici te kontrole koje je potrebno uspostaviti da bi se smanjio negativan utjecaj rizika na obavljanje misije i ostvarivanje ciljeva Ministarstva. Uspostavom tog sustava bit će ustrojene pisane procedure za sve poslovne procese, što bi trebalo pridonijeti otvorenosti, transparentnosti, odgovornosti te smanjenju nepravilnosti i prijevara

Ante MODRIĆ

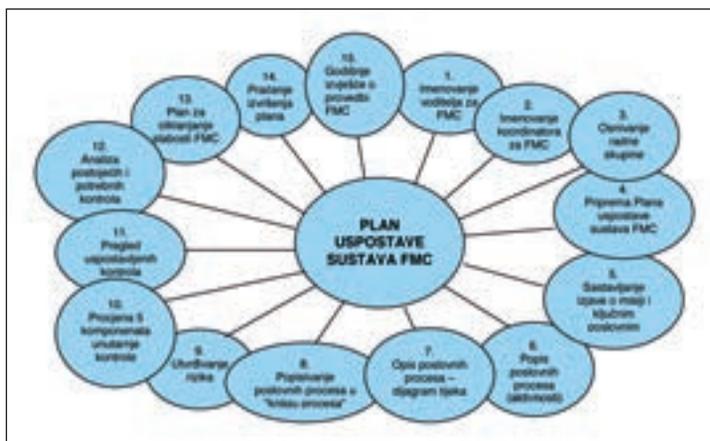
Financijsko upravljanje i kontrole (FMC) moraju pomoći proračunskom korisniku u ispunjavanju njegove misije. Svrha uvođenja FMC-a jest poboljšanje financijskog upravljanja i odlučivanja kako bi se ostvarilo nekoliko općih ciljeva, a to su obavljanje poslovanja na pravilan način, usklađenost poslovanja sa zakonima i propisima, zaštita imovine i drugih resursa, jačanje odgovornosti te pravodobno financijsko izvješćivanje i praćenje rezultata poslovanja.

Sustav se poboljšava na temelju ocjenjivanja koje se provodi preko upitnika o samoprocjeni unutarnjih kontrola. Upitnik o samoprocjeni propisan je Napatkom za izradu godišnjeg izvješća o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru (Narodne novine broj 8/07) i sadrži pitanja vezana za svih pet komponenti FMC-a. Odgovor na svako pitanje ocjenjuje se brojem bodova od 1

do 5. Potrebno je naglasiti da su svi korisnici proračuna navedenim Napatkom obvezni dostavljati Središnjoj harmonizacijskoj jedinici Ministarstva financija godišnje izvješće o sustavu unutarnjih financijskih kontrola najkasnije do 31. siječ-

FMC se razlikuje od ostalih sustava nadzora po sljedećim obilježjima:

- kontinuirana kontrola:** provodi se kontinuirano, usporedno s odvijanjem poslovnih procesa, za razliku od drugih oblika kontrola, koji se uglavnom provode tek povremeno;
- preventivni karakter:** FMC mora biti ugrađen u poslovne procese tako da sprječava nezakonite i nepravilne transakcije i poslovne događaje, a druge se kontrole provode po okončanju poslovnih transakcija i događaja;
- uspostavlja se kod svih proračunskih korisnika** bez obzira na njihovu veličinu, mjerenu iznosom proračunskih sredstava kojima raspolažu i brojem zaposlenika;
- stalno poboljšava:** sustav se treba neprestano poboljšavati.

sati svi poslovni procesi. Za svaki proces utvrdit će se ciljevi i rizici te kontrole koje je potrebno uspostaviti da bi se smanjio negativan utjecaj rizika na obavljanje misije i ostvarivanje ciljeva Ministarstva. Uspostavom tog sustava bit će ustrojene pisane procedure za sve poslovne procese, što bi trebalo pridonijeti otvorenosti,

Svrha uvođenja FMC-a:

1. obavljanje poslovanja na pravilan, etičan, ekonomičan, učinkovit i djelotvoran način;
2. usklađenost poslovanja sa zakonima, propisima, politikama, planovima i postupcima;
3. zaštita imovine i drugih resursa od gubitaka zbog lošeg upravljanja, neopravdanog trošenja i uporabe, te zbog nepravilnosti i prijevara;
4. jačanje odgovornosti za uspješno ostvarenje zadaća;
5. pravodobno financijsko izvješćivanje i praćenje rezultata poslovanja.

nja tekuće godine za prethodnu godinu.

Na temelju Upitnika o samoprocjeni za 2006. godinu, sustav FMC-a u Ministarstvu obrane bodovan je s ukupno 98 bodova, što je oko 70% od mogućih bodova. Prema tome, u Ministarstvu obrane ne kreće se od ničice, ustrojeni su neki oblici kontrola i popisani određeni poslovni procesi, ali se u skladu sa Zakonom o sustavu unutarnjih financijskih kontrola u javnom sektoru Republike Hrvatske moraju popisati i opi-

transparentnosti, odgovornosti te smanjenju nepravilnosti i prijevara.

FMC je trajan proces i ne može se uspostaviti "preko noći". Prema Planu, sustav FMC-a trebao bi se uspostaviti do 31. prosinca 2008. godine realizacijom 15 aktivnosti (prikazanih na slici).

Dosad su obavljene prve četiri aktivnosti: imenovani su voditelj, koordinator i radna skupina za FMC te izrađen Plan uspostave. Prijedlog izjave o viziji, misiji i ključnim ciljevima usuglašen je na radnoj skupini za FMC i upućen na usvajanje, a u tijeku je popis poslovnih procesa. ■

Novi načini usvajanja i održavanja znanja

Svrha Projekta KI-05 "Uvođenje novih načina usvajanja i održavanja znanja" jest provedba tehnološke i metodološke modernizacije sustava obrazovanja kao temelja za uvođenje e-learning edukativnih programa kompatibilnih sa standardima NATO-a, UN-a, EU-a i partnera. Projekt će se realizirati primjenom postojećih ADL sadržaja u početnoj fazi, usporednim razvojem vlastitih programa, uvođenjem koncepta novih nastavnih metoda i njegovom primjenom

—Davor ČULJAK—

Sa svrhom masovnijeg korištenja postojećim *Advance Distributed Learning* sadržajima prošle je godine potpisan Tehnički memorandum namjere između MORH-a i Međunarodne relacijske i sigurnosne mreže Kantonalnoga tehničkog veleučilišta u Zürichu (ISN). Memorandum regulira mogućnost korištenja s više od pedeset tečajeva iz područja sigurnosne i obrambene politike iz ponuđenog kataloga ISN-a po izboru MORH-a i OSRH-a. ADL tečajevi, čiji je autor ISN, primjenjuju se u edukacijskim programima NATO School, NATO Defense College, George Marshall Center, Naval Postgraduate School, National Defense University i drugih međunarodnih obrazovnih institucija. Nakon potpisivanja memoranduma, u suradnji s NATO Defense Collegeom i ISN-om, osposobljen je administrator Hrvatskoga vojnog učilišta za praćenje rezultata polaznika on-line tečajeva "Introduction to NATO" i "European Security and Defense Policy" za potrebe OSRH-a i MORH-a. Otvorena je internet-stranica MORH-a na NDC-u, na kojoj su postavljeni navedeni tečajevi za naše polaznike. Certifikate o uspješno završenim tečajevima izdavat će HVU na temelju zapažanja administratora i oni će se evidentirati u IS-PU.

Namjera je da se na ova dva on-line tečaja, koji su inače obvezna preduputna edukacija za Senior Course NATO Defense Collegea u Rimu, upućuju ciljane skupine pripadnika OSRH-a i djelatnika MORH-a, koji moraju posjedovati temeljna znanja o NATO-u i europskoj sigurnosnoj i obrambenoj politici. U konačnici, svrha je da do ulaska RH u NATO i EU ova znanja steknu svi djelatnici. U prvoj skupini, tečajeve će pohađati djelatnici odabrani ili kandidirani za obnašanje vojnodiplomatskih dužnosti, rad u međunarodnim vojnim organizacijama, obnašanje dužnosti vezanih za funkcionalno područje obrambenog planiranja i međunarodne vojne suradnje, nositelji partnerskih ciljeva, ključno osoblje i nastavnici HVU-a, koji će procijeniti mogućnost uključivanja konkretnih sadržaja u naše nastavne programe. Stoga je Uprava za ljudske resurse zatražila od svih ustrojbenih cjelina da do 25. siječnja 2008. prijave kandidate. Polaznici će moći pohađati oba tečaja i bez pretjeranog opterećenja završiti doista kvalitetne programe do kraja prvog polugodišta 2008. Mišljenje polazni-

Voditelj projekta KI-05, brigadir Dario Matika ravnatelj IROS-a

ka bit će presudno u definiranju ciljanih skupina koje tu izobrazbu moraju završiti i u kreiranju sličnih korisnih sadržaja u sklopu naših programa izobrazbe.

Za svaku je pohvalu uloženi napor OSMVO-a u kreiranje vlastite stranice u sklopu internet-stranice MORH-a, koja omogućava povezivanje s korisnim edukativnim sadržajima što u svijetu služe kao temeljna priprema za sudjelovanje u mirovnim misijama.

Usporedno s objavljivanjem ovog članka u Hrvatskom vojniku, 24. siječnja 2008. održat će se na HVU prezentacija na kojoj će biti predstavljen Plan eksperimentalnog projekta "E-obrazovanje u OSRH" i "Studija izvodljivosti uvođenja Cisco akademije mrežnih tehnologija za potrebe Hrvatskog vojnog učilišta".

Plan eksperimentalnog projekta "E-obrazovanje u OSRH", na temelju studije izvodljivosti koju je na zahtjev IROS-a potkraj godine izradio Fakultet elektrotehnike i računarstva u Zagrebu, definira korake uvođenja: 1) e-obrazovanja kao podrške tradicionalnoj nastavi; 2) kombinirane nastave (mixed mode), u kojoj se veći ili manji dio nastave odvija na tradicionalan način, u učionici, a drugi dio on-line; 3) e-obrazovanja kao obrazovanje na daljinu.

"Studija izvodljivosti uvođenja Cisco akademije mrežnih tehnologija za potrebe Hrvatskog vojnog učilišta", koju je naručio IROS, završena je prije mjesec dana. Cisco akademija mrežnih tehnologija jest provjereni i uspješni sustav izobrazbe u području mrežnih tehnologija, koji je pokrenula i podupire tvrtka Cisco Systems, a sastoji se od desetak različitih obrazovnih programa. Najpoznatiji je i najrašireniji program Cisco Certified Network Associate (CCNA). Svrha je studije bila procijeniti izvodljivost i korist od uvođenja Cisco akademije mrežnih tehnologija za potrebe Hrvatskog vojnog učilišta na primjeru programa CCNA. Program CCNA je kvalitetno i suvremeno osmišljen nastavni program, koji obuhvaća temeljna znanja i primjene u području mrežnih tehnologija. Odlikuje ga primjena novih načina usvajanja i održavanja znanja - primjena udaljenog učenja s multimedijalnim on-line nastavnim materijalima dostupnim putem interneta, uporaba sustava putem kojega se može pratiti napredak polaznika, učenje na primjerima i laboratorijskim vježbama na stvarnoj opremi i na mrežnim simulatorima, rad na projektima i slično. ■

Zastavica koja otvara vrata

Ona mala hrvatska zastavica, što je tako ponosno nosimo i pokazujemo, uistinu otvara vrata, otvara srca lokalnog stanovništva. Zbog toga sam beskrajno zahvalan našim prethodnicima, što su mukotrpno gradili odnose i usađivali znanja o nekoj tamo dalekoj zemlji, koja ima poštovanja prema stanovnicima ovoga napaćenog dijela svijeta

— Iz Afganistana Dražen JONJIĆ —

Eh, ovo je zemlja za skijališta, omaklo se nekome od nas dok smo puževom brzinom napuštali metropolu Changcharan krećući na put prema dalekom Sharaku, kamo smo trebali odnijeti pomoć za lokalnu bolnicu, što su je Srećko i njegova ekipa posjetili dok je još zima u Ghoru podsjećala na jesen. Tad je još i bilo moguće, u trenucima odmora, sjediti na zakasnjelom suncu iščekujući sljedeću ophodnju i susret s divljom ljepotom planina u blizini changcharanske doline. Sad je sve drukčije. Napredujemo metar po metar, gledajući kako snijeg ponovno počinje padati, a na onome što optimisti nazivaju jednom od glavnih cesta u provinciji nahvatao se debeli led. Uz rub ceste, visoki nanosi snijega što ga je vjetar zbio u procijepima. Približavamo se legendarnom prijevoju Bajjan, koji nadvisuje smeđe patuljke sa svojih zamalo tri i pol tisuće metara. Zima u Ghoru ima svoja pravila: ne postoji razlog zbog kojega bi se netko usudio izazivati vrhove, što samo šute i progovore snagom olujnog vjetrova u ovim ranim siječanjanskim danima nove 2008. godine. Šale ne nedostaje, u rukama smo istinskih profesionalaca, naših mlotovaca, na koje smo ne bez razloga vrlo ponosni. Smeđa crta puta nestajala je u netaknutoj bjelini i dijamantnoj boji leda. Morat ćemo natrag, nekim drugim putem, pada odluka. Vrlo razumno, primjećujem, kako ne bismo čekali ožujak u društvu sokolova, ovdje gdje se sunce sramežljivo skriva iza tmastih oblaka ne pokazujući volju za borbu. Vratit ćemo se, Bajane, vrlo skoro. Ne znaš ti našu upornost.

Hrvatska kuća Vukovar

Upravo prije Božića dočekali smo i taj trenutak. Uselili smo se u naš novi klub, *living room*, kako u kampu vole reći. Obilazili smo posljednjih mjesec dana gradilište, brižljivo zapažajući iz dana u dan što se novo napravilo, pričajući s izvođačem radova, našim Rockyem, doduše natučajući ruski, koji taj simpatični brko vrlo dobro govori. Neću reći da ostali u kampu nisu pomalo ljubomorni na našu kuću,

koja i te kako pomaže da se ovdje, gotovo četiri tisuće kilometara od kuće, osjećamo bliži svojim domovima, svojim najmilijima, gledajući u mali ekran i družeći se u ovojme ekskluzivno hrvatskom kutku. Naši dečki iz Kabula pobrinuli su se kako bi i hranom, egzotičnom za ovo surovo podneblje, to zaista bio hrvatski Božić. A kakva bi to važna kuća bila kad ne bi imala imena? Dolazeći u Afganistan i gostujući kod naših kolega vojnih policajaca u kampu Warehouse, gledali smo njihovu terasu Dubrovnik. Naša je pak kuća jednoglasno ponijela ime - Vukovara. Znam kako će to biti drago prijateljima Vukovarcima. Ponijeli smo i maketu vodotornja, da je svi vide i da svima kažemo kako smo ponosni na naše simbole.

Shopping centar Changcharan

Ako sam ikada zamišljao kako bi taj grad mogao izgledati, nikada nisam mogao ni pomisliti na koje se sve načine može, snalažljivošću i suživljavanjem s realnošću lokalnih stanovnika, gledajući njihovim očima, zapravo normalno živjeti. Vrlo često smo poslom u gradu. Koristim se prilikom zaviriti u lokalne trgovine, u kojima je uistinu moguće pronaći sve: na jednom mjestu i posljednji krikovi mobitelske tehnike, dakako originalne kineske, namještaj, agregati. Ako nečega nema, bit će nabavljeno. O tome nema spora. Jedino se u kupovinu mesa, unatoč najvećoj otvorenosti, ipak ne bih upuštao. Ne privlači me roba što vrlo ponosito visi pred ulazom. Radije biram ono smrznuto, naoko bezlično, ali po mom skromnom sudu bolje za jelo. I opet ću naglasiti: mala hrvatska zastavica, što je tako ponosno nosimo i pokazujemo, uistinu otvara vrata, otvara srca lokalnog stanovništva. Uvjerio sam se već nekoliko puta, to nije poza kako bi se za sebe osigurao koji pokrivač ili termosica viška već iskreno poštovanje.

Zbog toga sam beskrajno zahvalan našim prethodnicima, što su mukotrpno gradili odnose i usađivali znanja o nekoj tamo dalekoj zemlji, koja ima poštovanja prema stanovnicima ovoga napaćenog dijela svijeta. ■

Pripadnici OSRH-a na Časničkom balu u Beču

Uz zvuke Jelačićeva marša

Svima nama, hrvatskim časnicima, zaigralo je srce kad smo čuli prve taktove Jelačićeva marša. U zajedničkom mimohodu bili su austrijski i hrvatski kadeti i kadetkinje. Mimohod je protekao besprijekorno. Upravo onako kako smo priželjkivali i nadali se, ali se nismo usudili glasno izreći

—Davor KOPANJI, snimio Davor KIRIN—

Na poziv načelnika Glavnog stožera Austrijske vojske, naši kadeti i izaslanstvo Hrvatske vojske uputili su se u ranim jutarnjim satima 16. siječnja na Časnički bal u Beč. Siječanj je mjesec kad se u Beču održava mnoštvo balova, ali časnički ima posebno mjesto u toj dugoj tradiciji. Održava se svake godine trećeg petka u mjesecu siječnju, u Sofijinoj dvorani u dvorcu Hofburg. Pripadnike naših Oružanih snaga predvodio je general bojnik Mirko Šundov, koji je došao sa suprugom, a u sastavu izaslanstva bili su kadeti i kadetkinje HVU-a i njihov zapovjednik bojnik Branko Plukavec, te pukovnik Davor Kopanji kao časnik u pratnji. General bojnik Šundov bio je u dvojakoj ulozi kao zapovjednik HVU-a i izaslanik načelnika GSOSRH-a.

Putovanju su prethodila mnogobrojna uvježbavanja u plesu, koja su budno nadzirali učitelji, poznati

plesni par Ksenija Plušćec i Nicolas Quesnoit. Prekrasne bijele haljine, propisane službenim protokolom bala, kreirala je Đenisa Pecotić.

Izvršno uvježbani, ipak smo krenuli na put pitajući se hoćemo li dostojno predstaviti naše Oružane snage i domovinu Hrvatsku.

U zajedničkom mimohodu bili su austrijski i hrvatski kadeti i kadetkinje

No, pokazalo se da je ta bo-
jazan bila suvišna. U Beču su
naši kadeti bili smješteni u
Akademiji za zemaljsku obra-
nu, gotovo u samom središtu
grada. Imali su slobodnog
vremena i za obilazak grada,
organizirani posjet kulturnim
znamenitostima, te probe.

Kako su naše Oružane sna-
ge bile počasni gost bala, a
ceremonija otvaranja počinja-
la sa svečanim mimohodom
na glazbenu temu Jelačićeva
marša, sve je valjalo nekoliko
puta probati.

Izaslanika načelnika glav-
nog stožera general bojnika
Mirka Šundova i njegovu su-
prugu, te časnika u pratnji, na
dolasku je dočekaao hrvatski
vojni izaslanik, brigadir Tomi-
slav Galić. Zajedno s našim izaslan-
stvom ugostio ih je i hrvatski vele-
poslanik u Austriji, dr. Zoran Jašić.

Sljedećeg dana, general Šundov i
hrvatsko vojno izaslanstvo bili su
gosti zapovjednika Akademije za
zemaljsku obranu, generala Rai-
munda Schittenhelma, i njegovih
suradnika. Radni susret započeo je
s uvodnim izlaganjem generala
Schittenhelma, vezanim za ustroj i
organizaciju rada u Akademiji te za
predstavljanje pojedinih organiza-
cijskih cjelina, djelokruga i dosega
u njihovu radu. Susret je protekao u
izvanredno gostoljubivoj i prijateljs-
koj atmosferi, a završio je s ruč-
kom, na kojemu su i razmijenjeni
prigodni darovi.

*U Sofijinoj dvorani dvorca
Hofburg naši su kadeti i kadetkinje
pokazali i vrhunski uvježbane plesne korake*

Popodne je organizirano razgleda-
vanje dvorca Schönbrunn u pratnji
turističkog vodiča. Navečer je održa-
na zajednička proba hrvatskih i aus-
trijskih kadeta, a nakon toga imali
su druženje u časničkom klubu.

Na sam dan Časničkog bala upri-
ličen je susret između general boj-
nika Šundova i vršitelja dužnosti
načelnika stožera Austrijske vojske,
general pukovnika Edmunda Enta-
chera. Razgovaralo se o dosadaš-
njoj i budućoj suradnji između naše
dvije vojske. Uručeni su i službeni
darovi NGSOSRH-a. Druženje je
nastavljeno na svečanoj večeri u
hotelu "Sacher", uz najuže surad-
nike general pukovnika Entachera i
predstavnike hrvatskog vojnog

izaslanstva. Vrhunac svečanosti bio
je u dvorcu Hofburg. Svi su ne-
strpljivo i s velikim uzbuđenjem
očekivali početak ceremonije otvo-
renja bala. Bilo je oko 3500 gostiju
te večeri u tom prekrasnom ambi-
jentu. Nakon ulaska svih gostiju i
smještaja najvažnijih u počasnu lo-
žu, počeo je svečani mimohod. Svi-
ma nama, hrvatskim časnicima, za-
igralo je srce kad smo čuli prve
taktove Jelačićeva marša. Voditelj
je najavio da su u zajedničkom mi-
mohodu austrijski i hrvatski kadeti
i kadetkinje. Mimohod je protekao
besprijeckorno. Upravo onako kako
samo priželjkivali i nadali se, ali se
nismo usudili glasno izreći. Nakon
toga uslijedio je kratak, ali efektan
nastup austrijskog vojnog orkestra,
a potom pozdravni govori najviših
dužnosnika, koji su svi odreda poz-
dravljali hrvatsko vojno izaslanstvo.
Posebno je dirljiv trenutak bio kad
je ministar obrane u Vladi Republi-
ke Austrije, Nobert Daraboš, po-
zdravio na hrvatskom jeziku. Dara-
boš je podrijetlom gradišćanski Hr-
vat, što su tijekom večeri i druženja
u počasnoj loži on i njegova supru-
ga s ponosom isticali. Bilo je lijepo
te večeri biti pripadnikom Hrvatske
vojske.

Sutradan, nakon kratkog oproš-
tajnog domjenka, krenuli smo put
Zagreba, lagano sređujući u sebi
emocije nakon tako veličanstvenog
događaja na kojemu smo imali
čast biti. ■

*Oko 3500 gostiju bilo
je te večeri u prekrasnom ambijentu*

U RACVIAC-u održan seminar na temu "Sustav planiranja, programiranja i provedbe obrambenog proračuna"

Istaknuta potreba dostizanja međunarodnih mjerila i standarda

proračuna (PPBS) temeljni je čimbenik obrambene politike, i to tako da sustavno uvezuje spomenute procese. U sklopu tog sustava, upotrebljava se određeni broj tehnika za uspostavu prioriteta, dodjelu resursa i izradu procjena troškova za trenutačnu fiskalnu godinu, kao i za dulje vremensko razdoblje. Proces PPBS zahtijeva međuresornu koordinaciju unutar samih vlada, uzajamno razumijevanje i zajednički pristup. Kao mogući doprinos jačanju regionalne suradnje, PPBS nudi primjenu međunarodno priznatih standarda na području planiranja, programiranja, i nadzora nad izradom i provedbom proračuna. Raznolikost pristupa u razvoju pojedinih sustava PPBS u regiji (od NATO-a i partnerskih zemalja), potaknula je zemlje Jugoistočne Europe na razmjenu iskustava i naučenih lekcija, te na prepoznavanje zajedničkih problema i rješenja.

Od 14. do 17. siječnja u RACVIAC-u, Središtu za sigurnosnu suradnju, u suradnji s NATO JFC Naples (Zapovjedništvo združenog stožera savezničkih snaga, Napulj, Italija) održan je seminar na temu: "Sustav planiranja, programiranja i provedbe obrambenog proračuna (PPBS)".

Seminar je uz direktora RACVIAC-a, Nedžada Hadžimusića, otvorila Andrea Gustović-Ercegovac, pomoćnica ministra u MVPEI RH. Na seminaru, predstavnici NATO-a i stručnjaci jedanaest zemlja Jugoistočne Europe predstavili su svoja iskustva iz područja PPBS-a. Proces planiranja, programiranja, izrade i provedbe obrambenog

Svrha seminara bila je raspraviti načela planiranja, programiranja, i nadzora izrade i provedbe proračuna u području troškova vezanih uz sigurnost zemalja JI Europe, što uključuje i prepoznavanje načina poboljšanja i usklađivanja procesa PPBS u svakoj pojedinoj zemlji, te poticanje regionalne interoperabilnosti i suradnje. Svi sudionici na seminaru naglasili su potrebu dostizanja međunarodnih PPBS standarda i važnost razmjene iskustava i znanja iz navedenog područja. Ujedno su istaknuli i važnost promicanja međuresorne i međuagencijske suradnje, naglasivši ulogu parlamenata u procesu PPBS.

B. DEDI

Prvi evaluacijski posjet ruskih časnika

Evaluacijska ekipa Oružanih snaga Ruske Federacije boravila je od 21. do 23. siječnja u Hrvatskoj, gdje su proveli evaluacijski posjet Zapovjedništvu Hrvatske kopnene vojske u Karlovcu.

Navedena aktivnost provedena je na temelju Godišnjeg plana međunarodne obrambene suradnje i prema odredbama Bečkog dokumenta '99, kojega se pridržava 56 država članica Organizacije za europsku sigurnost i suradnju.

Podsjetimo, Bečki dokument '99 sastoji se od niza dogovorenih mjera izgradnje povjerenja i sigurnosti, kao što su godišnje razmjene informacija među oružanim snagama zemalja članica OESS-a, posjeti postrojbama kopnene vojske i zrakoplovnim bazama, inspekcije, demonstracije novih sustava naoružanja i slično.

Predstavnici OS-a Ruske Federacije prvi su put s tom zadaćom boravili u OSRH-u, a svrha evaluacijskog posjeta jest utvrđivanje ispravnosti podataka razmijenjenih Godišnjom informacijom RH za tekuću godinu. Tim je povodom u Zapovjedništvu HKoV-a održan brifing, na kojemu su, uz trojicu ruskih časnika, bili i predstavnici HKoV-a, a prema odrednicama Bečkog dokumenta '99 Ruska Federacija je dužna svim državama članicama OESS-a u roku od 14 dana dostaviti izvješće o provedenoj aktivnosti.

M. ALVIR

snimio I. MATOŠEVIĆ

Pripadnici gombre HV darovali krv

U vojarni "Bosut" u Vinkovcima, 17. siječnja provedena je akcija dragovoljnog davanja krvi, koju je organizirala gombra HV-a u suradnji s Crvenim križem i Službom za transfuziju krvi Opće bolnice "Josip Benčević" iz Slavonskog Broda.

Prikupljeno je 75 doza krvi, nužne za normalno funkcioniranje ove zdravstvene ustanove. Pripadnici gombre još su jednom pokazali svoju humanost na djelu, a zdravstveno osoblje iz Slavonskog Broda zahvalilo je na dobrom odazivu i na dobroj organizaciji humanitarne akcije.

I.O.

Uvijek spremni za pomoć

Povodom božićnih i novogodišnjih blagdana, u Vinkovcima je održan tradicionalni malonogometni turnir "Vinkovci 07", na kojemu je sudjelovalo više od 100 ekipa različitih dobnih kategorija.

U seniorskom dijelu turnira sudjelovalo je više od 40 ekipa, a prvo mjesto osvojila je malonogometna ekipa gombre HV-a.

Za najboljeg igrača i golmana turnira proglašeni su Kruno Dertog i Zoran Kovačević. Uz veliki prijelazni pehar ekipa je osvojila i novčanu nagradu, koju je darovala dvjema obiteljima hrvatskih branitelja koje imaju djecu s posebnim potrebama. To je obitelj Prgomet iz Slavonskog Broda i obitelj Pejak iz Andrijaševaca. Akcija je još jednom pokazala kako se s malo volje i plemenitosti može mnogo učiniti.

I. ORŠOLIĆ

Počela vojnodiplomatska izobrazba

Sedmi naraštaj vojnodiplomatske izobrazbe 14. siječnja počeo je školovanje u organizaciji HVU "Petar Zrinski".

Ukupno 24 polaznika polaziti će ovaj program i pripremati se za obnašanje

različitih vojnodiplomatskih dužnosti. Vojnodiplomatsku izobrazbu pohađaju časnici i dočasnici iz OSRH-a, dva polaznika iz Bosne i Hercegovine te po jedan iz Republike Makedonije i Republike Crne Gore.

Polaznici se pripremaju za vojnodiplomatske dužnosti u različitim međunarodnim organizacijama (NATO, OESS, UN...) te u

diplomatskim misijama i veleposlanstvima. Predavači su djelatnici MORH-a i OSRH-a, a određeni broj predavača je iz MPV-a i EI-a.

OJI

NOGOMETNI MJESEČNIK
PrvaLiga

**NOVI BROJ
NA KIOSCIMA!**

Intervju:
Rakitić, Cico Kranjčar
Damjanović, Neretljak, Deranja

Aktualno:
Zašto je ostao Luka Modrić
Liga 16

Dossier:
Svi hrvatski izbornici

Brazilci u europskim repkama
Super momčad Marija Stanića

Za Prvu ligu pišu:
Ivica Blažičko, Tomislav Dasović,
Darko Draženović, Tomislav Gabelić,
Denis Lugarić, Neven Miladin,
Leo Miler, Zdravko Reić,
Miroslav Tomašević, Pero Zlatar

QinetiQ

FOSTER-MILLER, američka podružnica britanske tvrtke QinetiQ, predstavila je potpuno novu modularno konstruiranu robotsku platformu MAARS (Modular Advanced Armed Robotic System), zasnovanu na dosadašnjim robotima Talon i SWORDS.

MAARS je namjenski načinjena platforma s posebno razvijenim tije-

nu vožnje i unaprijeđeno kočenje.

Ono što je kod MAARS-a velik napredak u odnosu na dosadašnje robote Talon i SWORDS jest mogućnost brzog transformiranja. Naime, Talon je robot opremljen hidrauličkom rukom koja mu omogućava obavljanje raznih opasnih zadataka, najčešće razminiranja i rada s eksplozivnim napravama. SWORDS je

Transformersi dolaze

pak opremljen nosačem za strojnicu i namijenjen je osiguranju paljbene potpore. Izmjena temeljnih alata (ruke ili strojnice) moguća je, ali komplicirana i traži uvježbano osoblje, alat i vrijeme.

MAARS omogućava izmjenu između postolja za oružje, hidrauličke ruke ili nekog drugog alata u vrlo kratkom vremenu i u terenskim uvjetima. Tako će korisnik izravno na terenu moći odlučiti treba li mu robot za uklanjanje eksplozivne na-

prave ili za borbenu djelovanje. Iako se transformacija MAARS-a mora obaviti ručno i ne odgovara potpuno robotima iz filma Transformers, treba imati u vidu da je to znatan napredak prema fleksibilnijim robotima modularnog tipa, koji će se brzo i jednostavno moći konfigurirati za raznovrsne zadatke.

M. PETROVIĆ

Poletio prvi Tranche 2 Eurofighter Typhoon

U NJEMAČKOM gradu Manchingu 16. siječnja na svoj prvi probni let poletio je produkcijski primjerk borbenog aviona Eurofighter Typhoon II Tranche 2. To je bio jednosjed, Instrumented Production Aircraft Seven (IPA7), proizveden u tvornici EADS Military Air Systems u Manchingu. IPA7 avion zajedno s IPA6 avionom (također jednosjedom), koji se nalazi u BAE Systemsovu Wartonu u Ujedinjenom Kraljevstvu, predstavlja standard Block 8, i na njihovoj će se osnovi provoditi postupak standardiziranja svih sljedećih Eurofightera iz serije Tanche 2.

Ono što odlikuje seriju Tanche 2 jest ugradnja novog računala i novog paketa avionike. Novo računalo u avionu, veće procesorske i memorijske snage, potrebno je radi integriranja novih oružnih sustava na Eurofighter, poput Meteora, Storm Shadowa i Taurusa. Uz to, u odnosu na Tranche 1, provedene su brojne

preinake i ispravke nedostataka uočenih na dosadašnjim Blockovima, odnosno seriji Eurofightera.

Isporuka prvih aviona iz serije Tranche 2 zemljama partnerima u njegovu razvoju (Ujedinjeno Kraljevstvo, Njemačka, Španjolska i Italija) trebala bi započeti sljedećeg

ljeta i završiti do kraja 2013., a ova trenutka na proizvodnim linijama Alenia Aeronautica, BAE Systemsa, EADS CASA i EADS Deutschland u završnoj fazi sklapanja nalaze se 32 aviona predviđena za seriju Tranche 2.

I. SKENDEROVIĆ

Streljivo SMArt za Britance i Australce

BRITANSKA i australska vojska sklopile su s njemačkom tvrtkom Rheinmetall ugovor, vrijedan 120 milijuna eura, o dostavi naprednog topničkog streljiva SMArt. SMArt je opremljen sensorima i pripada kategoriji naprednog "ispali i zaboravi" streljiva velike preciznosti. Izvorno je razvijen za potrebe njemačke vojske. Osim u njemačkoj vojsci, rabe ga i u Grčkoj i Švicarskoj, a zaključenje posla s Britanijom i Australijom pokazatelj je položaja Rheinmetalla kao jednog od vodećih svjetskih proizvođača naprednog streljiva.

SMArt se ispaljuje iz bilo koje haubice kalibra 155 mm, a opremljen je sensorima i računalom za obradu podataka i samostalno traži

ciljeve, bez obzira na meteorološke uvjete, danju i noću. Omogućava precizno napadanje pokretnih i nepokretnih ciljeva, čak i na vrlo teškom terenu.

Novo je streljivo važna komponenta programa IFPA (Indirect Fire Precision Attack) kojim britanska vojska nastoji povećati mogućnosti svojeg topništva brzo i financijski učinkovito. Novo će streljivo morati biti u skladu i s novim standardom o smanjenoj osjetljivosti streljiva, kako bi se tijekom skladištenja i transporta znatno smanjila mogućnost incidenta.

Streljivo SMArt olakšava i logistički element jer zbog velike preciznosti treba samo nekoliko projektila da bi se neutralizirao cilj. Tako se

Rheinmetall

smanjuje potreba za prijevozom velike količine projektila i barutnih punjenja za njih, a smanjuje se i habanje cijevi oružja zbog manje količine streljiva koju treba ispaliti za isti učinak.

M. PETROVIĆ

POZNAVAJUĆI vrlo dobro vrijednost odnosno učinkovitost borbene uporabe nevođenih raketnih zrna, američke oružane snage pridaju osobitu pozornost njihovu daljnjem razvoju i kontinuiranim poboljšanjima. Protekle dvije godine, više tvrtki se posvetilo poboljšanjima nevođene rakete Hydra 70 kalibra 70 mm, te su se u tom smislu isprva pojavila dva razvojna projekta LOGIR (Low-Cost Guided Imaging Rocket), koji zajednički razvijaju BAE Systems, General Dynamics i Northrop Grumman, te američko-korejska suradnja koju predvodi Lockheed

Martin projektom DAGR (Direct Attack Guided Rocket).

Oba projekta temeljila su se na preinaci postojeće rakete Hydra, i to tako da su u prednjem dijelu tijela rakete ugrađivali inercijalno - infracrveni senzorski "kit" za navođenje. Svrha je preinaka povećanje mogućnosti preciznog napada na statične i posebice pokretne ciljeve, odnosno razvoj *low cost* projektila, koji bi mogao bez velikih preinaka biti rabljen s postojećih helikopterskih platformi poput AH-1W Cobra, AH-64D Apache i OH-58D Kiowa Warrior. Toj borbi za preobrazbu nevođe-

APKWS

nih u navođeno zrakoplovno naoružanje zrak - zemlja pridružila se i tvrtka BAE Systems s novim prijedlogom preinaka također nevođene rakete Hydra 70 kalibra 70 mm, pod nazivom APKWS (Advanced Precision Kill Weapon System). Bitna razlika između APKWS-a i projekata DAGR i LOGIR jest u tome što BAE Systems na tijelo rakete ugrađuje laserski "kit" za navođenje (poluaktivnu lasersku glavu DASALS), koji je sposoban obaviti zahvat cilja, njegovo praćenje i prema potrebi napad na njega. A kako uspijevaju u toj preinaci pokazuje zadnje testiranje lansiranja APKWS-a, koje je tijekom prosinca prošle godine bilo obavljeno s borbenog helikoptera AH-1W Cobra. Iskušavali su navođenje raketnog zrna sa zemlje, tako da je sa zemlje obavljeno lasersko obilježavanje cilja, a potom su iskušavali lasersko obilježavanje i zahvat cilja od operatera u helikopteru. Poput prethodnog rujanskog vježbovnog gađanja, APKWS je ponovno uspješno pogadao ciljeve unutar očekivanog radijusa udara.

I. SKENDEROVIĆ

Napredni simulator

ISTRAŽIVAČI laboratorija Sandia, u suradnji s tvrtkom BBN Technologies, razvili su videoigru za uvježbavanje specifičnih vještina potrebnih modernim vojnicima. Nova će videoigra pomagati vojnicima u uvježbavanju interpersonalnih vještina i podizanju svijesti i znanja o kulturnološkim razlikama. Program razvoja financirala je agencija za napredna obrambena istraživanja DARPA.

Svrha je videoigre, primjenom vježbovne metodologije adaptivnog promišljanja, pripremiti vojnike za kompleksne situacije koje se mogu javiti u misijama kao što su Afganistan ili Irak.

Naglasak je na razvoju interpersonalne komunikacije, vještina prego-

varanja i interpersonalnog izvješćivanja. To bi vojnicima trebalo pomoći u boljem razumijevanju situacije i poboljšavanju komunikacijskih vještina pod stresom. Nova je igra u osnovi slična već postojećem alatu koji je prije nekoliko godina razvijen za uvježbavanje pripadnika specijalnih snaga.

Nova aplikacija omogućava mrežno vježbanje/proigravanje scenarija za 64 korisnika. Instruktori mogu jednostavno mijenjati postojeće ili stvarati nove scenarije, nadzirati uvježbavanje polaznika i promijeniti smjer igre u bilo kojem trenutku.

Sandia

Za razliku od većine dosadašnjih simulacija, programeri su ovu nazvali nekinetičkom, jer je glavni naglasak na komunikaciji, razumijevanju i pronalaženju najboljeg rješenja koje treba spriječiti nasilje, tj. kinetički element konflikta.

M. PETROVIĆ

DCNS isporučio fregatu

FRANCUSKI vojno-brodograđevni konzorcij DCNS potkraj listopada prošle godine isporučio je Singapuru petu od šest fregata klase Formidable. Novi brod trenutno prolazi pokusne plovidbe i primopredajna ispitivanja s posadom singapurske ratne mornarice. Ugovorom potpisanim 2000. godine s južnoazijskim gradom-državom, DCNS je preuzeo obvezu isporuke šest fregata, logističku potporu i danas neizbježan transfer tehnologije. Prva fregata u klasi, RSS Formidable, isporučena je 2005. godine, a izgrađena je u

francuskom brodograđilištu u Lorientu, dok su preostali brodovi sukladno s ugovorom izgrađeni u brodograđilištu tvrtke Singapore Technologies Marine.

Osim trupa male zamjetljivosti i tzv. topside dizajna svi brodovi klase Formidable uključuju visok stupanj automatizacije jednako u borbenom sustavu i sustavu upravljanja brodom, a time je posada broda smanjena na samo 71 člana (plus 15 članova zračnih snaga). Uz duljinu gotovo 115 m, istisnina im iznosi 3200 tona. Brod pokreću četiri MTU

20V 8000 dizelska motora u CO-DAD konfiguraciji, pri čemu se postiže maksimalna brzina 27 čv, odnosno brzina krstarenja 18 čv. Borbeni sustav omogućuje izvršavanje protuzračnih, protupodmorničkih i protubrodskih zadaća u intenzivnom okruženju elektroničke borbe.

U skladu s nedavnim izjavama neimenovanih izvora, izgledno je da će Bugarska nabaviti četiri francuske korvete inačice 200 programa Gowind, a ugovorna vrijednost procjenjuje se između 800 i 950 milijuna eura. Glavna obilježja ovih korveta jesu duljina 103 m i širina 14,2 m a istisnina im je 1950 tona. Uz još neobjavljenu konfiguraciju propulzijskog sustava, brodovi bi trebali postići maksimalnu brzinu veću 30 čv. Na krmenom dijelu broda nalazi se sletna paluba i hangar za smještaj helikoptera veličine 10 tona. Time bi Bugarska postala prva korisnica korveta iz projekta Gowind. Ako dođe do potpisivanja ugovora, DCNS bi i dalje vodio program gradnje brodova u suradnji s bugarskom tvrtkom Bulyard Shipbuilding Industry u Varni.

M. PTIĆ GRŽELJ

Gradnja turskih patrolnih brodova

TURSKI sekretarijat vojne industrije (SSM) potpisao je ugovor vrijedan 402 milijuna eura (545 milijuna dolara) s domaćom tvrtkom Dearsan AS za projektiranje i gradnju 16 novih patrolnih brodova namijenjenih turskoj ratnoj mornarici. Ugovor je svečano potpisan u Ankari potkraj kolovoza prošle godine, pri čemu je istaknuto kako ovaj sporazum označava prvi veliki brodograđevni ugovor dodijeljen jednom turskom privatnom brodogradilištu. Odobrenje za projekt brodske elektronike, te postupak izrade brodske konstrukcije i sastavljanja trupa izdat će tursko klasifikacijsko društvo i certifikacijski institut TurkLoydu.

Tvrtka Dearsan AS je potkraj ožujka 2007. odabrana između pet lokalnih kompanija u natječaju i time su službeno započeli pregovori u tvrtkinu brodogradilištu Tuzla u blizini Istanbula. Temeljna zadaća brodova bit će patroliranje teritorijalnim vodama i protupodmornička borba u obalnom području, uključujući strateški tjesnac Bospor kao i patroliranje civilnim i vojnomornaričkim lukama uz obrambene zadaće.

Trenutačno znana istisnina novih patrolnih brodova bit će oko 400 tona, duljine oko 56 metara, a pokretat će ih MTU dizel motori, kojima će se postizati brzina krstarenja 14, dok će maksimalna brzina iznositi 25 čvorova. Osnovno naoružanje činit će jedan top

Oto Melara kalibra 40 mm, smješten na pramčanoj palubici, te barem jedna strojica kalibra 12,7 mm. Domaća tvrtka Havelsan zadužena je za integraciju sustava zapovijedanja i nadzora. Udio domaće proizvodnje u cijelome projektu iznosi 69% pa će 82,5% financijskih sredstava ostati u Turskoj. Dostava

broda turskoj ratnoj mornarici predviđena je za 85 mjeseci nakon potpisivanja ugovora. U skladu s izjavom ministra obrane Vecdija Gonula, Turska također razmatra nabavu patrolnih brodova sličnih svojstava te vodi pregovore s neimenovanim zemljama Azije i Balkana.

M. PTIĆ GRŽELJ

Novo uspješno lansiranje projektila IRIS-T

SREDINOM siječnja tvrtka Gripen International objavila je kako je 8. studenoga prošle godine, na poligonu Vidsele na sjeveru Švedske, obavila na borbenom avionu JAS 39 Gripen D novo uspješno lansiranje

vođenog projektila zrak - zrak zadnje generacije IRIS-T. Ono što posebno odlikuje to zadnje lansiranje IRIS-T s Gripena jest da je to potpuno funkcionalni projektil. Za potrebe testiranja, prvi put je rabljen projektil s potpuno operativnom glavom za samonavođenje, bez bojne glave, a lansirana je s aviona tijekom manevra pod velikim G opterećenjem. Projektil je bez teškoća pronašao i "oborio" zahvaćeni cilj u zraku.

IRIS-T (Infra Red Imaging System Tail/Thrust Vector-Controlled) projektil je zadnje generacije, kratkog dometa (WVR - Within Visual Range), čiji je razvoj tijekom 1995. pokrenula Njemačka u suradnji s Grč-

kom, Italijom, Norveškom, Švedskom i Španjolskom, a industrijski konzorcij predvodi njemačka tvrtka Diehl BGT Defence. Glavni cilj tog projekta je stvaranje europskog projektila zadnje generacije, koji bi na određeni način bio i zamjena za projektil AIM-9 Sidewinder, posebice za njegove europske operatore.

Konačnim naoružavanjem projektilima IRIS-T, borbeni avioni JAS 39 Gripen dodatno dobivaju na svojoj ubojitosti, a uvođenje u operativnu uporabu očekuje se zajedno uz Cobra HMD (Helmet Mounted Display) sustav, što bi isprva bio standard za sve švedske Gripene, a potom prema očekivanjima, i za sve ostale operatore na tom tipu aviona.

I. SKENDEROVIĆ

Eksplzivne naprave prijete

Fenomen globalnog terorizma i regionalne nestabilnosti najveći su sigurnosni izazov početka 21. stoljeća. To nameće potrebu stalne prilagodbe snaga, koncepata i sposobnosti za suočavanje s prijetnjama

Pripremio Marijo PETROVIĆ

S talan rast "popularnosti" eksplozivnih naprava (često se susreće engleska kratica IED) kao asimetrične taktike u sadašnjim, a vjerojatno i budućim sukobima prijetnja je svim vojskama. To neugodno i učinkovito oružje često rabe teroristi, pobunjenici, nedržavne strane u sukobu te na kraju i obični, "komercijalni" kriminalci, kako bi ozlijedili, ubili i izazvali strah.

Eksplzivne naprave mogu po dimenzijama i obliku biti vrlo raznolike. Od boce za sok pa do različitih prijevoznih sredstava. Konačni izgled ovisi samo o mašti i domišljatosti onoga tko ih sklapa. Mogu se proizvesti od brojnih materijala, s raznim vrstama upaljača, od kvali-

tetnih namjenskih vojnih eksploziva, komercijalno dostupnih gospodarskih eksploziva, te raznih improviziranih rješenja i eksplozivnih tvari iz "kućne radinosti".

Zbog prednosti koje se ponajviše ogledaju u niskoj cijeni, otežanom otkrivanju postavljene eksplozivne naprave, dostupnosti komponenti za izradu te učinkovitosti, to je često "oružje prvog izbora" za snage koje se oslanjaju na nasilje i služe se asimetričnim metodama.

Popularnost i primjena u raznim, međusobno udaljenim dijelovima svijeta potaknula je brzi razvoj prijetnje. Skupini koja se dosad nije bavila takvim aktivnostima nije teško proučiti iskustvo slične skupine u sasvim drugom dijelu svijeta i uo-

čiti potencijalne prednosti. Od toga pa do praktične primjene "u vlastitom susjedstvu" samo je mali tehnički korak - napraviti i postaviti eksplozivnu napravu.

Potencijal za usavršavanje je i dalje visok, osobito u uvjetima sveprisutnosti interneta i brzog širenja znanja diljem svijeta, pa tako i terorističkih znanja. Prijetnji su osobito izložene snage u mirovnim misijama u kriznim žarištima. Snage nesklone djelovanju međunarodne zajednice i nastojanju da se prekine nasilje i stabilizira područje rabe eksplozivne naprave za ograničavanje slobode kretanja mirovnih snaga. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojnici.hr

USMC

NATO ACCS - zrakoplovno operativno središte za novo doba

Jedna od temeljnih svrha programa NATO ACCS je stvaranje potpuno unificiranog i interoperabilnog zrakoplovnog C2 okružja, čiji bi svi planirani razmješteni elementi trebali biti spremni tijekom 2008., a prva inicijalna operativna faza trebala zaživjeti do kraja 2009. godine

Pripremio Igor SKENDEROVIĆ

O d II. svjetskog rata do danas neprijeporno je da ratovi (ili veća borbena djelovanja) počinju, ali se isto tako presudno rješavaju, pomoću borbene zrakoplovne komponente, bilo bombarderske ili lovačke. Jamac uspješnosti njihova uspješnog djelovanja uvijek je bilo i zrakoplovno operativno središte, a kad je riječ o II. svjetskom ratu možda je najprepoznatljiviji takav primjer Bitka za Britaniju, odnosno bitka operativnog središta britanskoga Kraljevskog ratnog zrakoplovstva (RAF - Royal Air Force), koje je osiguralo nenadmašnu učinkovitost uporabe britanskih lovaca u obrani Ujedinjenog Kraljevstva. Stoga možda nije pretjerano razmišljati kako je to razdoblje, uz britanska iskustva, pridonijelo razvijanju i

sazrijevanju tzv. C2 okružja (Command and Control), koje je danas osnovno polazište za uspješno djelovanje suvremenih oružanih snaga. A koliko je razdoblje II. svjetskog rata odredilo budućnost RAF-a govori i dio njegove današnje doktrine: "Središnja tema povijesti zračnog boja jest 'centralizirana kontrola i decentralizirano izvršenje', što omogućava unificiranu uporabu raspoloživih zračnih snaga na najdjelotvorniji način."

U naravi NATO doktrine jest oslanjanje na napredak u komunikacijskoj i mrežnoj tehnologiji, odnosno na prednosti koje takav napredak donosi, pogotovo kada je riječ o njegovoj primjeni u stvarnosti. Današnji NATO-ov sustav protuzračne obrane još se velikim dijelom opera-

tivno temelji na sustavu za operativno vođenje NADGE (NATO Air Defence Ground Environment), koji je zaživio krajem šezdesetih godina prošlog stoljeća. Tada je NADGE zaživio kao poluautomatizirani sustav koji je ujedinio nove radarske sustave i novu komunikacijsku opremu, nove zemaljske kontrolne postaje, što je u konačnici omogućilo okružje za automatiziranu razmjenu podataka među svim dijelovima ACE-a (Allied Command Europe). Postupno se "globalni" sustav NADGE nadograđivao nacionalnim sustavima operativnog vođenja, kao što su UKADGE (United Kingdom ADGE) i GADGE (German ADGE). ■

*Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr*

Baltička pirana

Naslov ovog teksta svakako ne sugerira da se riječni predator iz porječja tople Amazone preselio u hladne vode Baltičkog mora. To egzotično ime dobila je mala dizel-električna podmornica iz Projekta 865, koju je razvio konstruktorski biro "Malahit" iz Petrograda. Jedina sličnost koju ova podmornica dijeli sa svojom agresivnom imenjakinom iz Amazone jest što obje imaju podjednako "oštre zube"

Igor SPICIJARIĆ

P očetkom posljednjeg desetljeća 20. stoljeća, kad su se počele jasnije nazirati pukotine u kohezijskim vezama koje su držale na okupu tvorevinu zvanu i znanu kao SSSR, počeo je razvoj male diverzantske podmornice za VMF (Vojno-morsku flotu SSSR-a). Zahtjev mornaričkih stratega bio je iskazan u potrebi za podmornicom koja bi bila u stanju neopaženo djelovati u pličinama litoralnog pojasa SSSR-a, ali isto tako koja će svoje ofenzivne mogućnosti moći iskoristiti u protivničkim sidrištima, lukama i plovnim putovima.

Konstrukcija
podmor-

nice povjerena je projektantskom timu iz projektnog biroa "Malahit" u ondašnjem Lenjingradu (današnjem i starom Sankt Peterburgu) koji je predvodio inženjer Jurij Minev. Rezultat njihova razvoja i konstrukcije bila je mala diverzantska podmornica, pravi podvodni "predator", koja je u trenutku svoje prezentacije mogla po toni svoje težine ponijeti više naoružanja od bilo kojeg svjetskog takmaca iz te kategorije. Konstruktori iz "Malahita" stvorili su klasično pogonjenu diverzantsku podmornicu sposobnu za borbeno djelovanje torpedima i minama, ali i najopasnijim oružjem koje obična podmornica može ponijeti - pomorskim diverzantima.

Izgradnja prvih dviju malih diverzantskih podmornica, koje su dobile oznake MS 520 i MS 521, bila je povjerena brodogradilištu "Admiralteskije Verfi" u St. Peterburgu koje ih je porinulo i predalo u službu ratnoj mornarici tijekom 1991. godine.

Diverzantske podmornice iz Projekta 865 poznate su na Zapadu i kao klasa "Losos". Izgrađene su od nemagnetičnih titanovih legura povećane čvrstoće, koje se odlikuju vrlo visokom otpornošću prema koroziji. Podmornica "Pirana" konstruirana je iznimno robusno, s velikom žilavošću, i jedno je od njezinih glavnih svojstava izrazito visok stupanj bešumnosti u podvodnoj plovidbi. Interijer je također dizajniran prema zahtjevima visoke učinkovitosti četveročlane posade i ukrasnih diverzanata. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Sovjetski teški tenk JS-3

JS-3 je bio toliko napredan tenk da su mnoga rješenja koja su prvi put primijenjena na njemu poslije rabljena na sovjetskim, ali i na zapadnim tenkovima

— Tomo JANJČEVIĆ —

Umjesto da se manjim poboljšanjima otklanjaju uočeni nedostaci na teškim tenkovima JS-1 i JS-2, vrh Crvene armije odlučio je da je znatno bolje razviti potpuno novi teški tenk. Jedan od glavnih razloga za takvu odluku bilo je to što je svaka malo veća izmjena na tijelu i/ili kupoli tenka značila prekid proizvodnje na nekoliko tjedana ili čak mjeseci, a to je u ratnim uvjetima bilo teško prihvatljivo. Osim toga, JS-1 i JS-2 su se pokazali doraslima njemačkim tenkovima Panther i Tiger, ili točnije rečeno nisu bili ni gori ni bolji. Zbog toga je vjerojatnost preživljavanja posada sovjetskih i njemačkih tenkova u izravnom srazu ponajviše ovisila o sreći, a potom o sposobnosti posade (prije svega vozača) da održi tenk ispravnim, od-

nosno pokretnim. I sovjetski i njemački tenkovi imali su slabe ciljničke sprave, pa se svako pogađanje cilja na udaljenostima većim od 1000 metara smatralo slučajnim. Kako je pogađanje ciljeva iz pokreta, osim ako nisu bili veličine oveće zgrade, bilo nemoguće, održavanje tenka pokretnim činilo ga je i sigurnim.

Projekt novoga sovjetskog teškog tenka pokrenut je u tvornici Kirov u Čeljabinsku početkom 1944., a u ljetu iste godine dobio je službenu dozvolu i razvojnu oznaku Kirovets-1. Naime, u ožujku 1944. provedeno je probno gađanje jednog JS-2 iz topa ZiS-3 kalibra 76,2 mm. Iako je to bio top relativno malog kalibra, te se gađalo s udaljenosti od 500 do 600 metara, top je izbušio JS-2 "kao švicarski sir", čak i s čelone strane.

Granate koje nisu uspjele probiti oklop izazvale su teška oštećenja s odlamanjem krhotina oklopa s unutarnje strane, čija je ubojitost bila ista kao i gelera granata. To je testiranje objasnilo velike gubitke JS-85 i JS-122 na početku operativne uporabe tijekom zime i proljeća 1944. Kako je Panther rabio top od 75 mm, a Tiger od 88 mm, znatno veće probojne moći od sovjetskog topa ZiS-3, bilo je jasno da se nešto mora žurno poduzeti. Prva mjera bila je promjena oklopa na prednjem dijelu tenka JS-2. No, svi prijedlozi promjene kupole, posebno njezinog dizajna, odbijeni su jer bi to značilo prekid proizvodnje. ■

Tekst u cijelosti pročitajte na:
www.hrvatski-vojniki.hr

Hrvatski vitezovi Reda Marije Terezije (X)

Franjo Tomašić (1761.-1831.)

U kratko vrijeme Tomašić je iz Dalmacije otpremio sve francuske postrojbe, na čelu s tri generala, kao zarobljenike u Italiju. Za dokazanu vojnu mudrost, a osobito za zasluge pri zauzimanju Zadra nakon petotjedne opsade, krajem 1813. bio je pohvaljen od samoga cara...

Vladimir BRNARDIĆ

Rodom Riječanin, Franjo Tomašić potječe iz plemenite obitelji. U dobi od 15 godina (rođen je 2. listopada 1761.) stupio je u Inženjerijsku vojnu akademiju u Beču, odakle je izišao kao jedan od najsposobnijih, a u 20. godini stupio je kao kadet u Mjernički zbor. Uskoro je postao časnik i iskazao se marljivošću pri izgradnji utvrde Josefsstadt.

Prvi put je svoju hrabrost pokazao u obrani tvrđave La Quesnau 1793., u kojoj je sudjelovao kao satnik Inženjerijskog korpusa. Francuzi su ga zarobili i osudili na smrt giljotinom, i samo je pad francuske strahovlade spriječio tu drastičnu kaznu. Zalaganjem zapovjednika utvrde pukovnika Becka, Tomašić je oslobođen, te pred samim carem pohvaljen za hrabrost i zasluge u obrani utvrde. Tomašić je 1797. promoviran u čin bojnika inženjerijskog korpusa, a kao znak osobitoga carskog povjerenja dodijeljen je austrijskom veleposlaniku na dvoru ruskog cara u Petrogradu. No, ondje nije dugo ostao jer je dobio zapovijed da se pridruži postrojbama što ih je Rusija, pod zapovjedništvom generala Suvorova, poslala u Italiju kao pomoć Austriji protiv Francuske. Tomašić je dodijeljen korpusu generala Rosenberga, te sudjelovao u svim događajima toga rata i svugdje se časno i junački ponio. U ratu 1800. dokazao je svoje junaštvo na brijegu Fayle. Toga 11. travnja, u jurišu na talijansku tvrđavu Bochetta, da bi osokolio čete, sam je stupio na njihovo čelo. Vješto ih je i hrabro vodio u napad. No, zadobio je goto-

Za vojničke zasluge car je povjerio Tomašiću upravu u osvojenim zemljama, što je on obavljao 18 godina, pomirljivo i razborito

vo smrtnu ranu kroz prsa, od koje je teško ozdravio i imao posljedice do kraja života. Za to djelo odlikovan je Viteškim križem Reda Marije Terezije na 68. promociji 30. travnja 1802. i bio promoviran u čin potpukovnika, a potom i pukovnika. Dodijeljen mu je bio i barunat, koji je

prenesen i na njegova mlađeg brata Nikolu, tada bojnika. Taj je još 1801. promoviran u čin potpukovnika, a 1805. pukovnika.

U ratu 1809., pri opsadi Palmanuove, Franjo Tomašić je dodijeljen glavnom stožeru i 22. kolovoza promoviran u čin general bojnika. Kraj rata

dočekaio je u Ugarskoj kao zapovjednik Leopoldstadta, te je postavljen u komisiju koja je određivala nove granice između Francuske i Austrije u Hrvatskoj. Nakon toga postao je zapovjednik u Zagrebu, koji je tada bio važna pogranična točka. U ratu 1813. dobio je tešku zadaću da ponovno osvoji Dalmaciju. Na raspolaganju je imao malo ljudi i slaba sredstva. U listopadu 1813. krenuo je s 2900 vojnika u Dalmaciju. U noći s 29. na 30. listopada zauzeo je s jednom bojnom Ličana pod pukovnikom Popovićem donji grad Knin, te pozvao kninsku tvrđavu na predaju. Tvrđava se predala već sljedeći dan, 31. listopada. U Kninu je bilo mnogo krajišnika u francuskoj službi. Posada je dobila slobodan odlazak. Odatle je krenuo Tomašić i već 3. studenog osvanuo pred Zadrom, koji je branio francuski general Roize. Opsada je bila uspješna.

Čim je Zadar pao, poduzeo je Tomašić sve mjere da osvoji Kotor i Dubrovnik. Poslao je 15. prosinca svog pobočnika generala Milutinovića, s dvije bojne krajišnika i jednom eskadronom banderijalnih husara, da zauzme Kotor, Dubrovnik i tvrđavu Norin.

To je sve uspio, a iz Boke kotorske istjerao je Crnogorce koji su je bili zaposjeli. U kratko vrijeme Tomašić je iz Dalmacije otpremio sve francuske postrojbe, na čelu s tri generala, kao zarobljenike u Italiju. Za dokazanu vojnu mudrost, a osobito za zasluge pri zauzimanju Zadra nakon petotjedne opsade (1. 9.-6. 12.), bio je pohvaljen od samoga cara, u pismu što ga je napisao vlastoručno u Freiburgu 26. prosinca 1813., a nagrađen je Komanderskim križem Reda Marije Terezije i 8. kolovoza promoviran u čin podmaršala. U znak još jednog priznanja, car je povjerio Tomašiću upravu u osvojenim zemljama, što je on obavljao 18 godina, pomirljivo i razborito. Na tom mjestu proslavio je 4. travnja 1831. pedesetu godišnjicu vojne službe. Podmaršal Franjo Tomašić umro je u Zadru 12. kolovoza 1831., ne dočekavši posljednje priznanje cara, koji ga je kratko prije smrti odlikovao Željeznom krunom. ■

Pobjednička opsada Zadra

Najpoznatiji dio Tomašićeve kampanje protiv Francuza 1813. u Dalmaciji bila je opsada Zadra. Odjel francusko-talijanske vojske, što ga je francuski general Roize poslao protiv Tomašića, morao se povući nakon okršaja kod Dračevca, a sljedećeg dana zaposjeo je Tomašić selo Arbanase kraj Zadra. Od 4. do 19. studenog, uz male prekide, grurali su engleski topovi s kopna na Zadar, no sa slabim uspjehom zbog vrlo lošeg vremena. Ipak, 19. studenog započelo je pravo bombardiranje grada.

Veći dio zadarske posade činili su Ličani. Čim su čuli da su grad opkolila njihova braća Hrvati, počeli su planirati kako da se izvuku iz neugodnog položaja. To je general Roize opazio, pa je istjerao iz tvrđave ličke satnike: Mesića, Grgurića, Devčića i Alsterna. Ni to nije pomoglo. Kad su 2. prosinca njihove tri satnije pošle na vanjske utvrde, kaplar Jerko Pavičić dao je svojim ljudima znak za pobunu. Te tri satnije uzeše oružje i onesposobiše obližnje topove. Drugih osam topova bacili su u grabu, te pojurili prema vratima. Čim je Roize to opazio, dao je ispaliti nekoliko karteča i obasuti ih jakim paljbom iz pušaka. Jedan top je namješten da ih kod vrata smrvi, no tad je skočio tesar Franjo Sebail, koji je baš sjekao zapor na vratima, te je slomio sjekirom kolo topa, a njegovi su drugovi sretno umakli iz tvrđave. Sebail je ostao smrtno pogođen. Tom prilikom stradalo je 50 Ličana.

Doznavši to, i ostali su se Ličani u tvrđavi pobunili, ali kad ih je 30 pogodeno, povukli su se u vojarnu, gdje su se hrabro borili do drugoga dana (3. prosinca). Kako su istodobno austrijske čete izvane žestoko jurišale, a Roize nije mogao prisiliti one u vojarnu na predaju, otpustio ih je sve iz tvrđave s oružjem, prtljagom i jednom blagajnom. Iste je noći odstranio još jedan dio Hrvata, koji su po tvrđavi stražarili, a gradska vrata dao je dobro zagraditi. Uvidjevši da mu je uzaludan svaki otpor, ugovorio je 6. prosinca predaju s generalom Tomašićem, koji je slavedobitno ušao u Zadar.

Marc Chagall: *Moj život*, Šareni dućan, Koprivnica, 2007.

Knjigu *Moj život* Chagall je počeo pisati 1915. i 1916. godine u Rusiji, kada mu je bilo samo 28 godina, i zacijelo nije zamislio pisati autobiografiju, sređivati životne i umjetničke dosege. Pisao je u petrogradskom uredu za ratno gospodarstvo, "između dva ulazna i izlazna spisa", da se spasi od razmišljanja o ratnim strahotama i životnim nevoljama, kako u vrlo iscrpnome pogovoru, pod naslovom *Boja ljubavi*, piše prevoditelj Vladimir Gerić, navodeći kao izvor Franza Meyera, Chagallova zeta i, po mišljenju autora pogovora, najznačajnijega istraživača slikareva života i djela.

Do travnja 1922., prije negoli je napustio Rusiju, Chagall je napisao dvjestotinjak stranica, a koju godinu poslije obogatio je tekst za trećinu rukopisa. Bilo je to svojevrsno oprostajno pismo od Rusije, koju je morao napustiti "zbog osobnih i umjetničkih razloga". Knjiga je prvi put objavljena u Parizu 1931. godine, s 31 autorovim mladenačkim crtežom, u nakladi od 1670 primjeraka, a s ruskoga na francuski tekst prevela ju je slikareva supruga Bella.

U tom "životopisu" upoznajemo slikarevu obitelj, prijatelje, rabine, sinagoge, židovske blagdane i običaje, carsku i sovjetsku Rusiju, ali i njegove pariške dane. S tih stranica dolazi i znameniti Chagallov zaviz: "Bože, ti koji se kriješ u oblacima, ili iza postolarove kuće, daj da otkrijem svoju dušu, sjetnu dušu mucava dječaka; otkrij mi moj put. Ne želim biti sličan svima ostalima; želim vidjeti jedan novi svijet." U pogovoru piše prevoditelj: "Ova knjiga nije strogo faktografski životopis, iza kojega stoji neka jasno odredljiva stvarnost, točni podaci. To je jednostavno - knjiga. Možda pjesnička proza, možda niz pjesama u prozi, možda ni jedno ni drugo. Knjiga, samoj sebi slična. Kao i autorove slike. Knjiga koja ponekad oduševljava, a ponekad zbunjuje. Ponekad veseli, da ne kažem - nasmijava, a često i zastrašuje..."

Kako biste lakše zamislili i shvatili Chagallov svijet, u Galeriji Klovićevi dvori u Zagrebu do 19. ožujka možete razgledati izložbu Marc Chagall - priča nad pričama.

Mirela MENGES

Uvijek aktualni Pavao

Ne volim baš pisati o ovoj temi, ali ako ne napišem onda ne poštujem dogovor s onima koji su me angažirali da poneku svoju misao na nedjeljna čitanja podijelim s čitateljima Hrvatskoga vojnika. Ideja uredništva ovoga lista bila je da duhovna misao bude vezana uz Službu riječi sljedeće nedjelje. Baš to me ponekad i zabrinjava. Ovaj put osobito. Sveti Pavao apostol primijetio je da među kršćanima u Korintu vlada velika podijeljenost i strančarenje. Nije se mogao s tim pomiriti i napisao im je pismo u kojem se oštro bori protiv toga, pa kaže: "Zaklinjem vas imenom Gospodina našega Isusa Krista". Pokušajte zamisliti koliko su jake podjele bile među njima da se Pavao mora pozivati na najviši autoritet, osobu Isusa Krista, kako bi ih pozvao da budu "iste misli". Danas bi to, naravno, bilo nepojmljivo da se od bilo koje grupacije osoba očekuje da budu iste misli (neću ovdje o stranačkoj stezi). Ako je to u današnje vrijeme nepojmljivo, sljedeći redci jamačno nisu. Kaže Pavao: "Neka ne bude među vama razdora", a neki mi rekoše da "među vama ima svađa", s obzirom na to da se neki od vas pozivaju na Pavla, drugi na Petra, treći na Apolona... Gdje si danas, moj dragi Pavle? Što bi danas rekao? U tvoje vrijeme pozivali su se na trojicu-četvoricu poznatih. A danas? Ma ne mogu ti to ni opisati. Da te parafraziram, reći ću ti ovako, pozivajući se na tebe. Rekoše mi neki da se danas ni izvanredno nadareno dijete ne može probiti u veliki klub ako iza njega ne stoji "netko"; rekoše mi i to da se ne možeš zaposliti ako iza tebe ne stoji "netko", da ne možeš napredovati ako iza tebe ne stoji "netko"... Uvijek taj "netko". A tko je taj? Gospodo draga, dokle god on ili ona budu "ministri ljudi", "biskupovi ljudi", "predsjednici ljudi", "premijeri ljudi", "generalovi ljudi", društvo ne može napredovati i među nama će, kao i u Pavlovo vrijeme, biti podijeljenosti i strančarenja. Dokle god se bude gledalo tko stoji iza tebe, a istodobno se bude zanemarivalo kakve su tvoje mogućnosti, koji su tvoji ljudski, intelektualni, duhovni i karakterni potencijali, dotle ćemo sami sebe ograničavati u rastu i napredovanju. Jasno mi je, kao i svetom Pavlu, da nešto ne štima, jer uvijek ima "netko" čiji ljudi imaju prednost. Zbog toga, kao mali čovjek iza kojega ne stoji nitko, usudujem se opet citirati velikoga Pavla, pozvati se na njegov autoritet, te reći: "Zaklinjem vas", dragi prijatelji, "budite iste misli, neka među vama ne bude razdora, nego budite savršeno istog osjećanja i istog mišljenja". Sad je očito zašto o ovoj temi ne volim pisati. Zato što iza mene ne stoji "netko" tko bi mogao promijeniti "nešto", pa se onda bojim da moje riječi neće dobronamjerno prihvatiti - "nitko". A kad je tako, "psi laju, a karavana prolazi". Barem kad sam ja u pitanju. Možda je Pavao bio bolje sreće!

Žarko RELOTA

FILMOTEKA

Posljednja legija

- britanski pustolovni (102 min.)
- redatelj: Doug Lefler
- distributer: PA-DORA
- gl. glumci: Thomas Sangster (Romul Augustul), Colin Firth (Aurelije), Asihwarya Rai (Myra), Ben Kingsley (Ambrozinije/čarobnjak Merlin)

Slavni Rim je propao. Na prijestolje se popeo barbarski uzurpator, a posljednji rimski car sa šačicom najvjernijih sljedbenika potražiti će utočište na samom rubu carstva, u izolaciji rimske pokrajine Britanije...

Tko je uopće bio Romul Augustul? Povijest ga pamti kao dječaka koji je potpisao propast Rimskog Carstva, a što se s njim dogodilo - u povijesnim izvorima nema pouzdanih podataka. Rimska povijest u sedmoj umjetnosti obično je podijeljena na filmove o slavnom razdoblju Julija Cezara i prvih careva ili filmove s uz ranokršćanskom tematikom, vezane većinom za posljednji dan Isusova života. Za razliku od šablonskih filmova, *Posljednja legija* neodoljivo podsjeća na *Bagdadskog lopova*, što smo ga 80-ih godina prošlog stoljeća svako malo imali priliku gledati na televiziji. Iako smješteni u istinske povijesne okvire, likovi odišu svezvremenošću. Kao i povijesni romani, tako se i filmovi ne drže suhoparnih povijesnih činjenica već daju na volju mašti. U tom vrlo smjelom izletu u razdoblje sa samog kraja Carstva, scenaristi su od šačice prognanika stvorili skupinu uvjerenih boraca za bolje sutra. Na kraju su otišli toliko daleko da su preko Romula Augustula povezali Cezara s Arturovim Ekskalibrom. Drugi razlog za pohvalu jest jednostavnost u pričanju priče. S razumijevanjem ga može gledati pučkoškolač, a istodobno se drži povijesne podloge, tako da mu ni sveučilišni profesor s katedre za Rim ne bi mogao prigovoriti. *Posljednja legija*, veseo, nepretenciozan i glumački ujednačen film, na blagajnama diljem svijeta potpuno je podbacila, a i kod nas ju je bilo teško uhvatiti u kinu. Film je to za svakodnevnu upotrebu, ali toplo ga preporučujem kad se pojavi u videotekama.

Leon RIZMAUL

29. siječnja 1871.

Kraj opsade Pariza

Ujedinitelj njemačkog carstva kancelar **Otto von Bismarck** prepustio je zakrvljenim protivnicima, **Pariškoj komuni** i francuskim regularnim postrojbama, da se obračunaju među sobom: 29. siječnja **1871.** njemački su topovi zašutjeli u čeličnom obruču oko **Pariza**. Dan prije, nova republikanska vlada potpisala je primirje, čime je završen **Francusko-pruski rat**, jedan od prekretničkih događaja u drugoj polovici XIX. stoljeća. Ojačana **Pruska** nije priželjkivala samo ujedinjenje **Njemačke** nego i potpunu prevlast na starom kontinentu. U francuskom caru **Napoleonu Trećem** nije imala dostojnog protivnika, pogriješio je kad je Pruskoj navijestio rat. Ujedinjene vojske njemačkih država provalile su na francuski teritorij i odnosile pobjedu za pobjedom. Bolje opremljene, modernije naoružane i s jasnim ratnim ciljevima, kod **Sedana** su izazvale Napoleona na odlučujuću bitku. Naposljedku je i sam car zarobljen, a u zarobljeništvo je odmarširalo 106 tisuća francuskih vojnika. Usred kraljevskog **Versaillesa** proglašeno je ujedinjenje njemačkog carstva pod krunom **Hohenzollerna**, s Bismarckom kao njemačkim kancelarom. Pariškim primirjem Francuskoj su oduzete bogate pokrajine **Elzas** i **Lotaringija** i nametnuta ratna odšteta.

31. siječnja 1968.

Početak TET ofenzive

Početak **1968.** SAD je imao pola milijuna vojnika na rasipanim vijetnamskim bojišnicama i dotad utrošio čak 30 milijardi dolara za spas sajgonskog režima. U politički i vojni rječnik ušla je riječ *eskalacija*, koja je označavala stalno povećavanje američkog vojnog angažmana. Otrežnjenje je došlo iznenada kada je 31. siječnja 1968. ustanički **Vijetkong** poduzeo široku i žestoku protuofenzivu napavši velike gradove i sve američke strateške točke u južnom **Vijetnamu**. Komandosi su zauzeli i dobro branjen carski grad **Hue**, a jedan se odred probio i u glavni grad **Saigon**. Žestoke borbe, na opće iznenađenje, vodile su se čak i za dobro čuvano američko veleposlanstvo. Ustanički napad ubrzo je izgubio snagu i nije postigao veće vojne učinke, ali je imao razarajuće djelovanje na američku i svjetsku javnost. Ustanička protuofenziva srušila je američkog predsjednika **Lyndona Johnsona**. Početkom travnja morao se odreći kandidature za jesenske predsjedničke izbore, a u svibnju su u **Parizu** počeli prvi pregovori između zaraćenih strana. Novi predsjednik **Richard Nixon** obećao je "brzi mir u Vijetnamu", ali je rat završen tek pet godina poslije **TET** ofenzive pariškim mirovnim sporazumom.

Leon RIZMAUL

WEB INFO

www.landings.com

Ljubitelji **zrakoplovstva**, bilo civilnog ili vojnog, nesumnjivo već znaju za stranicu **www.landings.com**, no taj site treba preporučiti i svima drugima koje barem malo zanima

što se događa u svijetu aviona. Riječ je o web uratku koji već na prvi pogled oduševljava jednostavnošću. Nema reklama, nepotrebnih banneri koji usporavaju učitavanje, pa čak ni *frameova* kakvi su uobičajeni za menu ili navigaciju. Sve što vam treba jest strpljenje iščitati naslove poredane jedan ispod drugoga na sredini stranice ili pronaći rubriku s konkretnim sadržajem na dnu stranice.

Premda je sadržaj mahom vezan uz civilno zrakoplovstvo, nerijetko teme iz vojnog zrakoplovstva zauzmu glavninu siteda. Posebno je zanimljiv dio vezan uz aktualne zrakoplovne nesreće, te izvješća o uzrocima ili analize događaja koji su prethodili katastrofi.

Premda će posjetiteljima u početku nedostajati klasični raspored menija, pa čak i linkovi prema određenom sadržaju, valja naglasiti da se oko vrlo brzo privikne na grafički raspored siteda i da je takav pojednostavljeni sadržaj iznimno pregledan i koristan. Stoga, vjerujemo da ne treba dodatno pojašnjavati prednosti stranice i naglašavati preporuku. Site **www.landings.com** definitivno treba staviti u *Favorites*!

Neven MILADIN

KVIZ

pripremio D. VLAHOVIĆ

1. Martin Luther je 1517. godine na vrata crkve u Wittenbergu pribio:

- A 10 zapovijedi
- B 14 točaka
- C 95 teza

2. Vođa protestantske reformacije u Švicarskoj bio je:

- A Martin Luther
- B Huldrych Zwingli
- C Charles Hodge

3. Počeci reformacije u Engleskoj sežu u doba:

- A kralja Henrika VIII.
- B kralja Edwarda I.
- C kraljice Elizabete I.

4. Naziv za francuske protestante bio je:

- A bugenoti
- B fugenoti
- C hugenoti

5. Katolički *uljez* među nabrojenima je:

- A Ignacio Loyola
- B Primož Trubar
- C Jean Calvin

proizvođač vojne i policijske opreme | manufacturer of military and police equipment

KROKO INTERNATIONAL

KANCELAK 20 | 10000 ZAGREB | HRVATSKA
MB: 1558340 | NATO CAGE CODE: A00AB
TEL +385 1 3772 777 | FAX +385 1 3730751

INFO@KROKO.HR

WWW.KROKO.HR